

załącznik do uchwały nr XXXIX.315.2012
Rady Miasta Zielona Góra
z dnia 20 listopada 2012 r.



**Program Wspierania Rodziny
w Mieście Zielona Góra
na lata 2012-2014**

Zielona Góra 2012



SPIS TREŚCI

WSTĘP	3
I. REGULACJE PRAWNE	4
II. DIAGNOZA SYTUACJI RODZIN MIASTA ZIELONA GÓRA – WYBRANE ELEMENTY	7
III. ADRESACI PROGRAMU	11
IV. CELE PROGRAMU	12
V. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA PROGRAMU	24
VI. MONITORING I EWALUACJA	25
VII. BIBLIOGRAFIA	26
SPIS TABEL	27



WSTĘP

Najogólniej, pod pojęciem rodzina rozumie się rodziców i dzieci. Rodzina jest podstawową komórką społeczną. To w rodzinie dziecko jest poddawane procesowi socjalizacji, podczas którego przekazywane są i wpajane normy, wartości, wzorce osobowe. Rodzina jako pierwsza instytucja w życiu dziecka świadomie i nieświadomie kształtuje osobowość dziecka i przygotowuje do pełnienia ról społecznych. Prawidłowo funkcjonująca rodzina zapewnia bezpieczeństwo emocjonalnie swoim członkom i przystosowuje dzieci do życia w społeczeństwie.

W związku z licznymi zmianami społeczno - gospodarczymi zmianie ulegają funkcje rodziny, a także jej struktura. Pojawia się coraz więcej rodzin wybierających życie w konkubinacie, rodzin niepełnych, a także rodzin zrekonstruowanych. Przeglądając literaturę tematu można stwierdzić, że rodzinę cechują takie elementy jak: uregulowane formalnie więzi rodzinne, wspólne zamieszkiwanie, wspólna własność, wspólna kultura duchowa. Z uwagi jednak na zmiany struktury rodziny, o których pisano powyżej do celów niniejszego Programu przyjęto definicję rodziny wynikającą z ustawy *o pomocy społecznej*. Definicja ta została przytoczona i wyjaśniona w rozdziale dotyczącym adresatów Programu.

Współczesna rodzina boryka się w wieloma problemami, zagrożona jest licznymi czynnikami patologicznymi, które czynią rodzinę dysfunkcyjną. Problemy zagrażające rodzinom to m.in. ubóstwo, bezrobocie, niewydolność opiekuńczo - wychowawcza, alkoholizm, narkomania, przestępczość. Każdy z tych problemów wymaga odmiennego podejścia i działań specjalistów. Niewypełnianie przez rodzinę prawidłowo swoich funkcji może prowadzić do niedostosowania społecznego dzieci.

Uzasadnionym jest zwiększenie dostępności do specjalistycznego wsparcia rodzin poprzez rozszerzenie form poradnictwa prawnego, psychologicznego, zawodowego oraz rodzinnego.

W celu skuteczności podejmowanych działań praca z rodziną winna być połączona z jej własną aktywnością. Organizując różnorodne formy pomocy na rzecz rodziny wieloproblemowej, należy realizować zasadę podstawowej roli wychowawczej rodziny w rozwoju dziecka.

Wspieranie rodziny, to bowiem działania nakierowane na jej wzmocnienie i rozwój.

Z uwagi na doniosłą rolę rodziny w wychowywaniu przyszłego pokolenia oraz zagrożenie wieloma problemami i patologiami, to właśnie rodzina powinna być szczególnie wspierana w wypełnianiu swoich funkcji poprzez budowanie programów profilaktycznych, informacyjnych, pomocowych i terapeutycznych, m.in. niniejszego Programu.



I. REGULACJE PRAWNE

Institucja rodziny jest regulowana przez wiele aktów prawnych zarówno w Polsce, jak i w prawie międzynarodowym.

Pierwszym i podstawowym aktem prawnym w Polsce jest Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej, której art. 16 stanowi, że małżeństwo, macierzyństwo i rodzicielstwo znajdują się pod szczególną ochroną i opieką Rzeczypospolitej Polskiej.¹

Szczególną uwagę dotyczącą unormowań prawnych członków rodziny poświęcono w Kodeksie rodzinnym i opiekuńczym, gdzie określono tematykę zawierania małżeństw, stosunków majątkowych między małżonkami, obowiązków alimentacyjnych, pochodzenia dziecka, stosunków między rodzicami i dziećmi, instytucji przysposobienia, opieki i kurateli.

Regulacje prawne dotyczące rodziny występują także w innych kodeksach: karnym, cywilnym, pracy.

Nie można nie wspomnieć o prawie międzynarodowym dotyczącym rodziny. Zgodnie z art. 16 Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka „rodzina jest naturalną i podstawową komórką społeczeństwa i ma prawo do ochrony ze strony społeczeństwa i państwa”. O prawie do odpowiedniej ochrony społecznej, prawnej i ekonomicznej dla zapewnienia rodzinie pełnego rozwoju stanowi natomiast pkt 16 pierwszej części Europejskiej Karty Społecznej². Innym dokumentem prawnym międzynarodowym jest uchwalona przez Stolicę Apostolską Karta Praw Rodziny, która mówi m.in. o prawie do istnienia i budowy, tj. prawie do założenia rodziny i posiadania środków na jej utrzymanie, prawie do przekazywania życia i wychowywania dzieci wedle własnych tradycji i wartości, prawie do mieszkania pozwalającego na godziwe życie oraz prawo do zabezpieczenia fizycznego, społecznego, politycznego i ekonomicznego.

Zadania jednostek samorządu terytorialnego dotyczące sfery działań pomocy społecznej zostały zapisane w odpowiednich przepisach ustrojowych w sposób bardzo ogólny.

Opracowanie Programu Wspierania Rodziny w Mieście Zielona Góra na lata 2012-2014 oraz jego wdrażanie, odpowiada właściwym przepisom prawnym, do których należą:

- ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. Nr 142, poz. 1591 – tekst jednolity z późn. zm.);
- ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. Nr 149, poz. 887 z późn. zm.);
- ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2009 r. Nr 175, poz. 1362 – tekst jednolity z późn. zm.);
- ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2010 r. Nr 234, poz. 1536 – tekst jednolity z późn. zm.);

¹Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. z 1997 r. Nr 78, poz. 483).

²Europejska Karta Społeczna sporządzona w Turynie w dniu 18 października 1961 r. (Dz. U. z 199 r. Nr 8, poz. 67).



- ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o *promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy* (Dz. U. z 2008 r. Nr 69, poz. 415 – tekst jednolity z późn zm.);
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o *przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie* (Dz. U. z 2005 r. Nr 180, poz. 1493 z późn zm.);
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o *przeciwdziałaniu narkomanii* (Dz. U. z 2012 r. poz. 124 – tekst jednolity z późn. zm.);
- ustawa z dnia 26 października 1982 r. o *wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi* (Dz. U. z 2007 r. Nr 70, poz. 473 – tekst jednolity z późn. zm.);
- ustawa z dnia 7 września 1991 r. o *systemie oświaty* Dz. U. z 2004 r. Nr 256, poz. 2572 – tekst jednolity z późn. zm.);
- ustawa z dnia 15 kwietnia 2011 r. o *działalności leczniczej* (Dz. U. Nr 112, poz. 654 z późn zm.);
- ustawa z dnia 4 lutego 2011 r. o *opiece nad dziećmi w wieku do lat 3* (Dz. U. Nr 45, poz. 235 z późn. zm.);
- ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o *świadczeniach rodzinnych* (Dz. U. 2006 Nr 139 poz. 992 – tekst jednolity z późn zm.);
- ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o *zatrudnieniu socjalnym* (Dz. U. 2011 Nr 43 poz. 225 – tekst jednolity z późn zm.);
- ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o *ochronie zdrowia psychicznego* (Dz. U. 2011 Nr 231 poz. 1375 – tekst jednolity z późn zm.);
- ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. o *świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych* (Dz. U. 2008 Nr 164 poz. 1027 - tekst jednolity z późn zm.).

Program powstał w oparciu o obowiązujące regulacje prawne – art. 176 pkt 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o *wspieraniu rodziny i pieczy zastępczej*.

Na szczeblu krajowym podstawowym dokumentem jest Strategia Polityki Społecznej na lata 2007-2013, który został przyjęty przez Radę Ministrów 13 września 2005 r. Strategia została opracowana w oparciu o myśl, że „odpowiednio zaprojektowana i wdrożona polityka społeczna stanowi inwestycję, która przynosi korzyści wszystkim obywatelom i całemu społeczeństwu. Działania zmierzające do integracji społecznej zwiększają potencjał rozwoju, a także sprzyjają zwiększaniu aktywności społecznej we wszystkich obszarach, m.in. na rynku pracy³”. Tak przyjęta strategia zakłada równy dostęp do praw społecznych, poprawę warunków i funkcjonowania nie tylko rodzin, ale także wsparcie grup i osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, a wszystko to przy demokratycznym współuczestnictwie obywateli⁴.

Dokumentem wyznaczającym kierunki polityki społecznej w województwie lubuskim jest Strategia Polityki Społecznej Województwa Lubuskiego na lata 2005–2013. W Strategii duży nacisk kładzie się na prawidłowe funkcjonowanie rodziny. Już na wstępie czytamy: „za podstawowy priorytet polityki społecznej województwa uznajemy wyrównywanie szans rozwojowych dzieci i młodzieży.

³<http://www.mpips.gov.pl>.

⁴Strategia Polityki Społecznej na lata 2007-2013, s. 21.



W obliczu przewidywanego starzenia się populacji niezbędne jest wykorzystanie potencjału młodego pokolenia. Podstawowym zadaniem jest praca na rzecz prawidłowego funkcjonowania rodziny”⁵.

Priorytetem jest pomoc rodzinie, jeśli sama nie potrafi poradzić sobie z trudnościami jakie spotyka w codziennym życiu. Strategia Polityki Społecznej Województwa Lubuskiego na lata 2005-2013 zakłada m.in. wspieranie rodziny w wypełnianiu jej funkcji, w tym szczególnie opiekuńczo - wychowawczej oraz zapewnianie dzieciom i młodzieży z rodzin ubogich pomocy socjalnej, poprzez stworzenie systemowych rozwiązań wspierających rodzinę i odpowiednich warunków do życia oraz rozwoju dzieci i młodzieży z rodzin ubogich, zapobieganie wykluczeniu społecznemu osób i rodzin oraz ich integracja ze społeczeństwem, poprzez profilaktykę i rozwiązywanie problemów uzależnień.⁶

Program Wspierania Rodziny w Mieście Zielona Góra na lata 2012-2014 wpisuje się w oba ww. dokumenty oraz jest spójny ze Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Zielona Góra na lata 2012-2020.

⁵ Strategia Polityki Społecznej Województwa Lubuskiego na lata 2005 - 2013.

⁶ Tamże.



II. DIAGNOZA SYTUACJI RODZIN MIASTA ZIELONA GÓRA – WYBRANE ELEMENTY

Zgodnie Narodowym Spisem Powszechnym na dzień 31 marca 2011 r. Zielona Góra liczyła 118 982 mieszkańców. Ponad połowa, 53% z tej liczby stanowiły kobiety. Liczba osób w wieku produkcyjnym to 78 199 (65,7%), natomiast w wieku przedprodukcyjnym i poprodukcyjnym 19 280 i 21 503 (odpowiednio 16,2% oraz 18,07%).

Sytuację zielonogórskich rodzin objętych pomocą społeczną obrazują dane zawarte w poniższych tabelach.

Tabela 1. Typy rodzin objętych wsparciem Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Zielonej Górze w latach 2009–2011

Typy rodzin		Lata		
		Rok 2009	Rok 2010	Rok 2011
Rodziny ogółem		3421	3183	3036
Liczba osób w rodzinach	1	1450	1685	1677
	2	594	523	505
	3	574	433	396
	4	372	303	266
	5	292	125	100
	6 i więcej	139	114	92
W tym rodziny z dziećmi ogółem		1004	931	897
Liczba dzieci w rodzinach	1	489	435	444
	2	304	314	273
	3	121	111	115
	4	55	42	41
	5	20	14	9
	6	7	8	8
	7 i więcej	8	7	7
Rodziny niepełne ogółem		600	514	510
Liczba dzieci w rodzinach	1	277	252	277
	2	203	174	146
	3	79	58	57
	4 i więcej	41	30	30
Rodziny emerytów i rencistów ogółem		851	785	722
Liczba osób w rodzinach	1	483	512	476
	2	199	160	150
	3	88	78	63
	4 i więcej	81	35	33



Analiza danych wskazuje, że w roku 2009 pomocą objęto ogółem 3 421 rodzin, natomiast w roku 2011 odnotowano 3 036 rodzin, zatem liczba rodzin korzystających z pomocy uległa zmniejszeniu. Jednak należy zauważyć, że w tym samym okresie wzrosła liczba jednoosobowych gospodarstw domowych. W roku 2009 stanowiły one liczbę 1 450, a w roku 2011 wzrosły do 1 677.

Z kolei wśród rodzin z dziećmi najliczniejszą grupę stanowią rodziny z jednym dzieckiem (444 rodzin), następnie z dwójką dzieci (273 rodzin) i z trójką dzieci (115 rodzin), od czwórki do siedmiu i więcej to liczba od kilkudziesięciu do kilku rodzin. Przy czym w latach 2009-2011 we wszystkich przedziałach tzn. od 1 dziecka do 7 i więcej zauważalna jest tendencja spadkowa rodzin korzystających z pomocy.

Podobnie wygląda sytuacja rodzin niepełnych w roku 2009 odnotowano liczbę 600, a w roku 2011 liczbę 510. Pośród tych rodzin również najliczniejsza grupa to samotny rodzic z jednym dzieckiem (277). Liczba ta z niewielkim spadkiem w roku 2010 (252) utrzymuje się na tym samym poziomie. Natomiast liczba rodzin niepełnych z dwójką dzieci objętych pomocą zmniejsza się, w roku 2009 stanowiła liczbę 203, a w roku 2011 to liczba 146. Z kolei rodziny z trójką oraz czwórką dzieci i więcej kształtują się w ciągu wskazanych powyżej lat na podobnym poziomie.

Tabela 2. Liczba rodzin objętych wsparciem Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Zielonej Górze w latach 2009 – 2011

Przyczyna trudnej sytuacji życiowej	Lata		
	2009	2010	2011
Ubóstwo	1487	1609	1585
Bezdomność	114	139	137
Potrzeba ochrony macierzyństwa, w tym wielodzietności	156	144	173
	100	91	95
Bezrobocie	1013	1174	1185
Bezradność w sprawach opiekuńczo- wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego w tym: - rodziny niepełne - rodziny wielodzietne	467	454	443
	376	363	362
	80	72	63
Alkoholizm	272	274	286
Narkomania	40	55	55
Trudności w przystosowaniu po zwolnieniu z zakładu karnego	41	62	56

Jak wskazują z kolei powyższe dane najczęstszym powodem ubiegania się o pomoc jest ubóstwo i bezrobocie. W roku 2009 r. liczba rodzin objętych wsparciem z powodu ubóstwa wyniosła 1487, a bezrobocia 1013. W roku 2011 r. liczba ich wzrosła z tytułu ubóstwa o 6,59% do 1585 rodzin, a bezrobocia o 16,97% do 1185 rodzin. Drugą najczęstszą przyczyną korzystania z pomocy jest bezradność w sprawach opiekuńczo - wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego. W roku 2009 pomocą z tego powodu objęto 467 rodzin, a w roku 2011 r. 443, co wskazuje na niewielką tendencję spadkową.



Kolejną przyczyną jest alkoholizm. Z tego powodu w 2009 r. pomocą objęto 272 rodzin, a w 2011 r. liczba ta wzrosła do 286.

Pomocą z tytułu potrzeby ochrony macierzyństwa w ciągu 3 lat objęto od 156 do 173 rodzin. W roku 2009 z pomocy skorzystało 100 rodzin wielodzietnych, natomiast w 2011 r. 95.

Kolejną przyczyną trudnej sytuacji życiowej jest bezdomność. Liczba osób objęta wsparciem z tego powodu kształtuje się od 114 do 137 w latach 2009-2011.

Dwie następne przyczyny korzystania z pomocy to narkomania i trudności w przystosowaniu po zwolnieniu z zakładu karnego. Liczba rodzin objętych wsparciem z tych powodów kształtuje się na podobnym poziomie od 2009 r.

Z powodu narkomanii w 2009 r. pomocą objęto 40 rodzin, w ciągu kolejnych dwóch lat odnotowano liczbę 55 rodzin.

Nie można pominąć stosunkowo nowej formy wsparcia, jaką jest przydzielanie asystenta rodziny.

Asystent rodziny współpracuje z rodziną wymagającą wsparcia. Pomoc ta uwzględnia zarówno potrzeby rodzin jak i gotowość do realnego współdziałania. Indywidualna pomoc służy przede wszystkim rozwiązywaniu konkretnych problemów podopiecznego, wzbudzaniu w nim wiary w swoje możliwości oraz motywowanie do podejmowania działań do tej pory uznawanych przez niego za niemożliwe. Zadaniem asystenta jest przede wszystkim wskazanie osobom zagrożonym marginalizacją możliwości podejmowania sprawczych działań, zwiększenie poczucia wpływu na swoje życie oraz podwyższenie samooceny. Główną metodą pracy asystenta jest podążanie za podopiecznym i selektywne wspieranie jego realnych dążeń.

Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o *wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej* reguluje zadania asystenta rodziny do których należy opracowanie i realizacja planu pracy z rodziną we współpracy z członkami rodziny i w konsultacji z pracownikiem socjalnym lub koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej. Do obowiązków asystenta w szczególności należy udzielanie pomocy rodzinom w poprawie ich sytuacji życiowej, w tym w zdobywaniu umiejętności prawidłowego prowadzenia gospodarstwa domowego; udzielanie pomocy w rozwiązywaniu problemów socjalnych, psychologicznych oraz wychowawczych. Do zadań asystenta należy również wspieranie aktywności społecznej rodzin, motywowanie członków rodzin do podnoszenia kwalifikacji zawodowych oraz udzielanie pomocy w poszukiwaniu, podejmowaniu i utrzymywaniu pracy zarobkowej. Ponadto na podstawie art. 15 wymienianej ustawy w pracy asystenta z rodziną uwzględniono również motywowanie rodziców do udziału w zajęciach grupowych, mających na celu kształtowanie prawidłowych wzorców rodzicielskich i umiejętności psychospołecznych oraz udzielanie wsparcia dzieciom, w szczególności udział w zajęciach psychoedukacyjnych. W sytuacjach zagrożenia bezpieczeństwa dzieci i rodzin zadaniem asystenta jest podejmowanie działań interwencyjnych i zaradczych. Asystent zobowiązany jest do prowadzenia dokumentacji dotyczącej pracy z rodziną w tym dokonywania okresowej oceny sytuacji rodziny oraz monitorowania funkcjonowania rodziny po zakończeniu pracy z rodziną.



W roku kalendarzowym 2010 w Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej w Zielonej Górze siedmiu asystentów rodziny objęło pomocą 64 rodziny, natomiast w 2011 r. ośmiu asystentów wspierało 96 rodzin.

Podjęciem pracy z rodziną główny akcent powinien być nałożony na profilaktykę, czyli wsparcie udzielane rodzinie naturalnej dziecka przed wystąpieniem w sytuacji kryzysowej, w konsekwencji której może dojść do zabrania dziecka z domu.

W tym celu konieczna jest koordynacja działań różnych instytucji i służb wspierania rodziny. Należy dążyć do tego, aby praca z rodziną była realizowana przez powoływanie grup interdyscyplinarnych, w skład których wchodzić będą w szczególności: asystent rodziny, pedagog, pracownik socjalny, przedstawiciel policji, kurator sądowy. Wdrożenie takiego systemu pozwoli na trafną diagnozę problemów rodziny, ustalenie spójnego planu pomocy oraz uruchamianie mechanizmów współpracy z właściwymi instytucjami służbami.

Podjęmowane działania powinny być ukierunkowane na wsparcie rodziny naturalnej oraz eliminowanie takich sytuacji, kiedy dziecko musi opuścić własną rodzinę. Umieszczenie dziecka w systemie pieczy zastępczej nie oznacza bowiem rozwiązania problemu rodziny. Takie rozwiązanie należy traktować jako przejściową formę zabezpieczenia dziecka. Mając na uwadze więzi emocjonalne dziecka z rodziną i środowiskiem w takich przypadkach konieczne jest motywowanie rodziców do zmiany oraz tworzenie warunków do prawidłowego rozwoju dziecka w rodzinie naturalnej dających szansę na jego powrót do domu.

Z danych z znajdujących w Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej w Zielonej Górze wynika, że liczba rodziców biologicznych dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych to 197. Z tej liczby 64 rodziców zamieszkuje w Zielonej Górze i utrzymuje systematyczny kontakt z dziećmi. Przy czym zaledwie liczbę 7 stanowią rodzice, którzy pozostają ze sobą w związku. W pozostałych przypadkach związki rozpadły się. Matki, które kontaktują się z dziećmi w rodzinach zastępczych stanowią liczbę 38, a ojcowie liczbę 19. Pozostałych 19 przypadkach są to rodzice, którzy kontaktują się z dziećmi sporadycznie, a przyczyny tego stanu są różnorodne np. schorzenia psychiczne, osadzenie w zakładzie karnym, pobyt w areszcie śledczym, w noclegowni bądź też przypadkowe spotkanie na ulicy. Natomiast w 15 przypadkach rodzice utrzymujący kontakt przebywają poza Zieloną Górą albo poza granicami Polski.

Analizując powyższe dane można zauważyć, że na 197 rodziców szanse na podjęcie pracy w kierunku powrotu dzieci do rodzin biologicznych może dotyczyć 64 rodziców. Obserwujemy, że pewną trudność stanowi praca z rodzicami, którzy weszli w nowe związki, a ich obecni partnerzy nie akceptują dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej bądź w placówkach.



III. ADRESACI PROGRAMU

Program skierowany jest do rodzin mieszkających na terenie miasta Zielona Góra. Aby jednak precyzyjnie określić adresata należy dokładnie określić pojęcie rodzina. Dla celów programu przyjęto definicję rodziny wskazaną w art. 16 pkt 11 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. *o pomocy społecznej* określającym rodzinę jako „osoby spokrewnione lub niespokrewnione pozostające w faktycznym związku, wspólnie zamieszkujące i gospodarujące”. Nadmienić należy, że takie rozumienie rodziny nie zakłada konieczności występowania instytucjonalnej formy małżeństwa ani więzi pokrewieństwa. Rodziną nazwana zostanie natomiast każda grupa osób, która wykazuje cechy pozostawania we wspólnym gospodarstwie domowym.



IV. CELE PROGRAMU

CEL STRATEGICZNY
<p>“Wielopłaszczyznowe wsparcie rodziny w wypełnianiu swoich funkcji”</p> <p>osiągany poprzez:</p> <ul style="list-style-type: none">– kształtowanie prawidłowych wzorców funkcjonowania rodziny,– tworzenie nowych form pomocy rodzinie,– aktywizowanie społeczności do harmonijnej współpracy na rzecz rodziny,– pomoc w opiece i wychowaniu dziecka.



CEL OPERACYJNY			
1. Wspieranie form organizacji wolnego czasu służących umacnianiu więzi rodziny			
ZADANIA	REALIZATORZY I PARTNERZY	WSKAŹNIKI EWALUACJI	PRZEWDYWANE EFEKTY
1.1. Organizowanie festynów, imprez rekreacyjno – sportowych, w tym Zielonogórskiego Dnia Rodziny na przełomie maja lub czerwca każdego roku	<ul style="list-style-type: none">• Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Zielonej Górze• organizacje pozarządowe, fundacje,• Kościoły, związki wyznaniowe• Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji w Zielonej Górze• Zielonogórski Ośrodek Kultury „Amfiteatr” w Zielonej Górze• wolontariat• media lokalne• Miejska Komenda Policji w Zielonej Górze• Straż Miejska• jednostki oświatowe	<ul style="list-style-type: none">• liczba zorganizowanych imprez na rzecz rodziny	<ul style="list-style-type: none">• poprawa stylu życia• integracja rodzin - umocnienie więzi rodzinnych
1.2. Wspieranie rodziny wielodzietnej w dostępie do atrakcyjnych form wypoczynku	<ul style="list-style-type: none">• Instytucje kultury• właściwe jednostki organizacyjne miasta Zielona Góra	<ul style="list-style-type: none">• liczba rodzin objętych wsparciem	<ul style="list-style-type: none">• promowanie zdrowia i kultury fizycznej• promowanie kultury• poprawa stylu życia• integracja rodzin - umocnienie więzi rodzinnych
1.3. Wspieranie placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży	<ul style="list-style-type: none">• Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Zielonej Górze• Biuro Pełnomocnika ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Zielonej Górze• wolontariat• organizacje pozarządowe, fundacje,• Kościoły, związki wyznaniowe• komórka organizacyjna Urzędu Miasta Zielona Góra	<ul style="list-style-type: none">• liczba świetlic, klubów młodzieżowych, oddziałów dla dzieci w wieku przedszkolnym• liczba zawartych umów na wspieranie działalności placówek wsparcia dziennego• liczba dzieci uczęszczających do placówek wsparcia dziennego	<ul style="list-style-type: none">• umiejętność organizowania czasu wolnego• poprawa wyników w nauce• rozwijanie zainteresowań• nabycie umiejętności walki ze stresem, z agresją• wspieranie zdrowego stylu życia• współpraca pomiędzy rodziną a środowiskiem



Program Wspierania Rodziny w Mieście Zielona Góra na lata 2012-2014

	właściwa ds. społecznych		
1.4. Organizowanie wypoczynku letniego i zimowego dla dzieci i młodzieży z rodzin, których dochód nie przekracza 150% kryterium dochodowego na osobę w rodzinie według ustawy <i>o pomocy społecznej</i>	<ul style="list-style-type: none">• Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Zielonej Górze• organizacje pozarządowe, fundacje,• Kościoły, związki wyznaniowe• jednostki oświatowe• komórka organizacyjna Urzędu Miasta Zielona Góra właściwa ds. społecznych	<ul style="list-style-type: none">• liczba uczestników• ilość turnusów	<ul style="list-style-type: none">• umiejętność organizowania czasu wolnego• wyrównanie szans dzieci i młodzieży



CEL OPERACYJNY			
2. Wsparcie dla rodzin w opiece i edukacji dzieci i młodzieży			
ZADANIA	REALIZATORZY I PARTNERZY	WSKAŹNIKI EWALUACJI	PRZEWIDYWANE EFEKTY
2.1. Wsparcie rodzin w opiece nad dziećmi w wieku do lat 3	<ul style="list-style-type: none">publiczne żłobkifunkcja dziennego opiekunakomórka organizacyjna Urzędu Miasta Zielona Góra właściwa ds. społecznych	<ul style="list-style-type: none">liczba placówek opieki	<ul style="list-style-type: none">finansowa alternatywa dla niepublicznych placówekwsparcie aktywności zawodowej rodzica
2.2. Zwiększenie dostępności do opieki w żłobkach i przedszkolach	<ul style="list-style-type: none">komórka organizacyjna Urzędu Miasta Zielona Góra właściwa ds. społecznychjednostki oświatoweorganizacje pozarządowe, fundacjeKościóły i związki wyznaniowe	<ul style="list-style-type: none">liczba miejsc w żłobkach i przedszkolachliczba osób korzystających z ulg w odpłatności	<ul style="list-style-type: none">zabezpieczenie rozwoju i edukacji dzieci w placówkach
2.3. Zapewnienie szerokiego dostępu do edukacji przedszkolnej	<ul style="list-style-type: none">miejskie przedszkola publiczne i niepublicznekomórka organizacyjna Urzędu Miasta Zielona Góra właściwa ds. społecznych	<ul style="list-style-type: none">obserwacja statystyki urodzeńelektroniczna rekrutacjaadaptacja pomieszczeńdofinansowanie poniesionych kosztówelastyczne godziny pobytu	<ul style="list-style-type: none">usprawnienie rekrutacjipolityka planowania miejscwspieranie rodziców w wychowaniu dzieckapobyt dziecka według potrzeb rodzicauspołecznienie dzieckawsparcie aktywności zawodowej rodzica
2.4. Wzbogacenie oferty edukacyjno-wychowawczej w postaci wyprawki samorządowej	<ul style="list-style-type: none">szkoły podstawowekomórka organizacyjna Urzędu Miasta Zielona Góra właściwa ds. społecznych	<ul style="list-style-type: none">ilość szkolnych wyprawek	<ul style="list-style-type: none">pomoc materialna na progu nowego roku szkolnego
2.5. Wspieranie edukacji uzdolnionych uczniów	<ul style="list-style-type: none">szkołyMłodzieżowe Centrum Kultury	<ul style="list-style-type: none">ilość stypendiów naukowych dla laureatów i finalistów	<ul style="list-style-type: none">nobilitacja uczniapomoc materialna



Program Wspierania Rodziny w Mieście Zielona Góra na lata 2012-2014

	<p>i Edukacji „Dom Harcerza” w Zielonej Górze</p> <ul style="list-style-type: none">komórka organizacyjna Urzędu Miasta Zielona Góra właściwa ds. społecznych	<p>olimpiad w szkołach ponadgimnazjalnych</p>	
<p>2.6. Organizacja olimpiad przedmiotowych, warsztatów, konkursów, przeglądów artystycznych</p>	<ul style="list-style-type: none">szkoły wszystkich typówinne placówki oświatoweWojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna im. K.C. Norwida w Zielonej Górze	<ul style="list-style-type: none">liczba i zasięg organizowanych przedsięwzięć	<ul style="list-style-type: none">poszerzenie zainteresowań dzieci i młodzieżyzagospodarowane wolnego czasu
<p>2.7. Wyrównywanie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży</p>	<ul style="list-style-type: none">szkołyinne placówki oświatoweuczelnie wyższe Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna im. K.C. Norwida w Zielonej Górze	<ul style="list-style-type: none">ilość: pakietów ponadprogramowych nieobowiązkowych, bezpłatnych zajęć pozalekcyjnych	<ul style="list-style-type: none">rozwiązywanie problemów wychowawczychsystemowe wspomaganie rozwojustworzenie optymalnych warunków do rzeczywistego rozwojuzwiększenie dbałości o efektywne spożytkowanie czasu wolnegopoprawa wyników nauczaniawzrost umiejętności i świadomości adekwatny do możliwości danego dzieckapodniesienie poziomu aktywności szkolnejwzrost samoocenyzwiększenie świadomości rodziców i prawnych opiekunów dotyczącej potrzeb edukacyjnych



CEL OPERACYJNY			
3. Wsparcie w opiece nad dzieckiem i młodzieżą jako profilaktyka zdrowotna na rzecz poprawy jakości życia			
ZADANIA	REALIZATORZY I PARTNERZY	WSKAŹNIKI EWALUACJI	PRZEWIDYWANE EFEKTY
3.1. Profilaktyka, diagnostyka i terapia wad postawy	<ul style="list-style-type: none">• SP ZOZ Zespół Rehabilitacji Dzieci i Młodzieży Niepełnosprawnej PROMYK• komórka organizacyjna Urzędu Miasta Zielona Góra właściwa ds. społecznych• jednostki ochrony zdrowia	<ul style="list-style-type: none">• liczba uczniów szkół podstawowych poddana badaniu	<ul style="list-style-type: none">• zdiagnozowanie wad postawy• podjęcie działań terapeutycznych i edukacyjnych zarówno dla dzieci jak i rodziców• poprawa sprawności fizycznej i funkcjonowania
3.2. Przesiewowe badania słuchu u dzieci w 4 i 8 roku życia	<ul style="list-style-type: none">• jednostki ochrony zdrowia• komórka organizacyjna Urzędu Miasta Zielona Góra właściwa ds. społecznych	<ul style="list-style-type: none">• określenie progów niedosłuchu	<ul style="list-style-type: none">• wykrycie wad słuchu• podjęcie działań terapeutycznych• podniesienie jakości życia dziecka
3.3. Badania diagnostyczne dzieci i młodzieży z niedosłuchem	<ul style="list-style-type: none">• jednostki ochrony zdrowia• komórka organizacyjna Urzędu Miasta Zielona Góra właściwa ds. społecznych	<ul style="list-style-type: none">• określenie rodzaju, wielkości i etiologii niedosłuchu	<ul style="list-style-type: none">• wykrycie wad słuchu• podjęcie działań terapeutycznych• potwierdzenie bądź wykluczenie niedosłuchu
3.4. Edukacja i promocja zdrowia jamy ustnej wraz z fluoryzacją kontaktową zębów	<ul style="list-style-type: none">• jednostki ochrony zdrowia• komórka organizacyjna Urzędu Miasta Zielona Góra właściwa ds. społecznych	<ul style="list-style-type: none">• określenie potrzeb profilaktyczno – leczniczo – rozwojowych narządu żucia	<ul style="list-style-type: none">• obniżenie frekwencji próchnicy zębów
3.5. Pierwotna profilaktyka raka szyjki macicy	<ul style="list-style-type: none">• jednostki ochrony zdrowia• komórka organizacyjna Urzędu Miasta Zielona Góra właściwa ds. społecznych	<ul style="list-style-type: none">• ilość szczepień dziewcząt w 12 roku życia	<ul style="list-style-type: none">• zmniejszenie występowania umieralności na raka szyjki macicy



CEL OPERACYJNY			
4. Profilaktyka wspierania prawidłowego funkcjonowania rodziny oraz praca z rodzinami w celu zapobiegania sytuacjom kryzysowym			
ZADANIA	REALIZATORZY I PARTNERZY	WSKAŹNIKI EWALUACJI	PRZEWIDYWANE EFEKTY
4.1. Analiza sytuacji rodzin zagrożonych kryzysem	<ul style="list-style-type: none">• Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Zielonej Górze• jednostki oświatowe• Biuro Pełnomocnika ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Zielonej Górze• Miejska Komenda Policji w Zielonej Górze• Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Zielonej Górze	<ul style="list-style-type: none">• liczba analizowanych rodzin	<ul style="list-style-type: none">• zapobieganie powstawaniu sytuacji kryzysowych w rodzinach poprzez wczesne reagowanie
4.2. Monitorowanie sytuacji dziecka w rodzinach zagrożonych kryzysem	<ul style="list-style-type: none">• Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Zielonej Górze• Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Zielonej Górze• jednostki oświatowe• organizacje pozarządowe, fundacje• Kościoły, związki wyznaniowe• Biuro Pełnomocnika ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Zielonej Górze	<ul style="list-style-type: none">• liczba monitorowanych dzieci	<ul style="list-style-type: none">• natychmiastowe reagowanie na pojawiające się problemy w rodzinie



Program Wspierania Rodziny w Mieście Zielona Góra na lata 2012-2014

4.3. Wdrażanie programów nakierowanych na pracę z rodziną zagrożoną kryzysem	<ul style="list-style-type: none">• Biuro Pełnomocnika ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Zielonej Górze• Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna w Zielonej Górze• Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Zielonej Górze• jednostki ochrony zdrowia• organizacje pozarządowe, fundacje,• Kościoły, związki wyznaniowe	<ul style="list-style-type: none">• Liczba programów profilaktycznych	<ul style="list-style-type: none">• zwiększenie świadomości w zakresie prawidłowych wzorców wychowawczych• zwiększenie kompetencji opiekuńczo - wychowawczych
4.4. Zwiększenie dostępności do specjalistycznego poradnictwa rodzinnego, umożliwiającego korzystanie z różnorodnych form wsparcia: <ul style="list-style-type: none">– prawnego– psychologicznego– w zakresie uzależnień– terapii indywidualnej– terapii grupowej– terapii rodzinnej	<ul style="list-style-type: none">• Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna w Zielonej Górze• organizacje pozarządowe, fundacje,• Kościoły, związki wyznaniowe• Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Zielonej Górze• jednostki ochrony zdrowia	<ul style="list-style-type: none">• liczba osób korzystających z poradnictwa• liczba udzielonych porad• liczba podmiotów udzielających wsparcia	<ul style="list-style-type: none">• skrócenie czasu oczekiwania na pomoc specjalistów• udzielanie niezwłocznego wsparcia rodzinom w kryzysie• poprawa funkcjonowania rodzin i osób korzystających ze wsparcia• poprawa relacji między członkami rodziny
4.5. Promowanie funkcji rodziny wspierającej	<ul style="list-style-type: none">• Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Zielonej Górze• zespoły kuratorskiej służby sądowej według właściwości• organizacje pozarządowe, fundacje,• Kościoły, związki wyznaniowe	<ul style="list-style-type: none">• liczba rozdanych ulotek informacyjnych	<ul style="list-style-type: none">• zwiększenie wiedzy Mieszkańców miasta Zielona Góra na temat rodzin wspierających
4.6. Ustanowienie rodzin wspierających	<ul style="list-style-type: none">• Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Zielonej Górze	<ul style="list-style-type: none">• liczba rodzin objętych wsparciem rodziny wspierającej• liczba zawartych umów	<ul style="list-style-type: none">• przekazanie prawidłowych wzorców wychowawczych• wzmocnienie pozytywnych postaw rodzicielskich



CEL OPERACYJNY			
5. Interdyscyplinarna praca z rodzinami niewydolnymi wychowawczo, zagrożonymi odebraniem dziecka			
ZADANIA	REALIZATORZY I PARTNERZY	WSKAŹNIKI EWALUACJI	PRZEWIDYWANE EFEKTY
5.1. Edukacja służąca wzmocnieniu u kompetencji opiekuńczo-wychowawczych rodziców	<ul style="list-style-type: none">• komórka organizacyjna Urzędu Miasta Zielona Góra właściwa ds. społecznych• Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Zielonej Górze• jednostki oświatowe• organizacje pozarządowe, fundacje• Kościoły, związki wyznaniowe• Biuro Pełnomocnika ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Zielonej Górze• Miejska Komenda Policji w Zielonej Górze• Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Zielonej Górze• media lokalne• Straż Miejska	<ul style="list-style-type: none">• liczba podmiotów prowadzących zajęcia edukacyjne• liczba kampanii społecznych• liczba programów i artykułów w mediach lokalnych	<ul style="list-style-type: none">• zwiększenie wiedzy rodziców w zakresie prawidłowych wzorów wychowawczych i poprawy relacji między członkami rodziny• wzmocnienie pozytywnych postaw rodzicielskich• rozwinięcie kompetencji opiekuńczych i wychowawczych rodziców
5.2. Upowszechnianie funkcji i zwiększenie zatrudniania asystentów rodziny	<ul style="list-style-type: none">• Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Zielonej Górze	<ul style="list-style-type: none">• liczba nowo zatrudnionych asystentów rodzin• liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny• liczba rodzin, które nabyły umiejętności samodzielnego funkcjonowania i rozwiązywania problemów	<ul style="list-style-type: none">• zwiększenie wiedzy rodziców w zakresie prawidłowych wzorów wychowawczych i poprawy relacji między członkami rodziny• wzmocnienie pozytywnych postaw rodzicielskich• rozwinięcie kompetencji opiekuńczych i wychowawczych rodziców



Program Wspierania Rodziny w Mieście Zielona Góra na lata 2012-2014

5.3. Organizowanie warsztatów dla rodziców	<ul style="list-style-type: none">• Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna w Zielonej Górze• organizacje pozarządowe, fundacje,• Kościoły, związki wyznaniowe• Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Zielonej Górze• pedagodzy szkolni	<ul style="list-style-type: none">• liczba osób korzystających z warsztatów• liczba osób, które ukończyły cykl spotkań	<ul style="list-style-type: none">• zwiększenie kompetencji opiekuńczo - wychowawczych• zniwelowanie zagrożenia odebrania dzieci
5.4. Promowanie funkcji rodziny wspierającej	<ul style="list-style-type: none">• Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Zielonej Górze• zespoły kuratorskiej służby sądowej według właściwości• organizacje pozarządowe, fundacje,• Kościoły, związki wyznaniowe	<ul style="list-style-type: none">• liczba rozdanych ulotek informacyjnych	<ul style="list-style-type: none">• zgłaszanie się osób gotowych do pełnienia funkcji rodziny wspierającej
5.5. Wdrażanie programów nakierowanych na pracę z rodziną niewydolną wychowawczo	<ul style="list-style-type: none">• Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Zielonej Górze• Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna w Zielonej Górze• organizacje pozarządowe, fundacje,• Kościoły, związki wyznaniowe• Biuro Pełnomocnika ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Zielonej Górze• jednostki ochrony zdrowia• komórka organizacyjna Urzędu Miasta Zielona Góra właściwa ds. społecznych• jednostki oświatowe	<ul style="list-style-type: none">• liczba programów realizowanych na rzecz wspierania rodzin• liczba osób biorących udział w programach	<ul style="list-style-type: none">• zwiększenie świadomości w zakresie prawidłowych wzorców wychowawczych• nabycie lub zwiększenie kompetencji opiekuńczo - wychowawczych



CEL OPERACYJNY			
6. Wspieranie kadr zajmujących się pomocą rodzinom			
ZADANIA	REALIZATORZY I PARTNERZY	WSKAŹNIKI EWALUACJI	PRZEWIDYWANE EFEKTY
6.1. Zatrudnienie większej liczby pracowników socjalnych	<ul style="list-style-type: none">organy Miasta Zielona Góra	<ul style="list-style-type: none">liczba nowozatrudnionych pracowników socjalnych	<ul style="list-style-type: none">zwiększenie skuteczności pomocy osobom i rodzinom
6.2. Zatrudnienie większej liczby asystentów rodziny	<ul style="list-style-type: none">organy Miasta Zielona Góra	<ul style="list-style-type: none">liczba nowozatrudnionych asystentów rodziny	<ul style="list-style-type: none">zwiększenie skuteczności pomocy osobom i rodzinom
6.3. Organizowanie konferencji, warsztatów, seminariów tematycznych dla osób zawodowo zajmujących się pomocą rodzinie	<ul style="list-style-type: none">Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Zielonej Górzeorganizacje pozarządowe, fundacje,Kościół, związki wyznanioweplacówki naukoweBiuro Pełnomocnika ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Zielonej GórzeSąd Rejonowy w Zielonej GórzeMiejska Komenda Policji w Zielonej GórzeProkuratura Rejonowa w Zielonej Górzejednostki ochrony zdrowiaStraż Miejska	<ul style="list-style-type: none">liczba zrealizowanych konferencji, warsztatów, seminariówliczba uczestnikówliczba podmiotów realizujących konferencje, warsztaty, seminaria	<ul style="list-style-type: none">wzrost liczby specjalistów przygotowanych do pracy z rodziną problemową
6.4. Wspieranie osób profesjonalnie zajmujących się pomaganiem poprzez umożliwienie udziału w superwizjach zewnętrznych oraz grupach ewaluacyjnych	<ul style="list-style-type: none">komórka organizacyjna Urzędu Miasta Zielona Góra właściwa ds. społecznychMiejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Zielonej GórzeBiuro Pełnomocnika ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Zielonej Górzeorganizacje	<ul style="list-style-type: none">liczba przeprowadzonych szkoleń superwizyjnychliczba superwizji zewnętrznych oraz liczba ich uczestników	<ul style="list-style-type: none">wzrost kompetencji osób profesjonalnie zajmujących się pomaganiemzmniejszenie zagrożenia wypaleniem zawodowym



Program Wspierania Rodziny w Mieście Zielona Góra na lata 2012-2014

	<p>pozarządowe, fundacje,</p> <ul style="list-style-type: none">• Kościoły, związki wyznaniowe• Poradnia Psychologiczno- Pedagogiczna w Zielonej Górze• uczelnie wyższe• Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Zielonej Górze		
--	---	--	--



V. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA PROGRAMU

Źródłem finansowania zadań wynikających z Programu Wspierania Rodziny w Mieście Zielona Góra na lata 2012-2014 będą środki finansowe z budżetu miasta, środki pozyskiwane z innych źródeł, jak również środki własne podmiotów uczestniczących w realizacji zadań programu.



VI. MONITORING I EWALUACJA

W celu sprawdzenia na ile Program został zrealizowany i jaki jest wynik podjętych przedsięwzięć niezbędne jest prowadzenie monitoringu i dokonywanie ewaluacji. Dzięki ewaluacji uzyska się informacje czy osiągnięto zakładane rezultaty, czy pozwoliły one i w jakim stopniu na realizację celów operacyjnych programu.

Realizację zaplanowanych działań będzie monitorował Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Zielonej Górze na podstawie informacji uzyskanych od podmiotów uczestniczących w jego realizacji.

Wskaźniki będą systematycznie mierzone do corocznego sprawozdania składanego każdego roku do końca czerwca za rok poprzedni. Ostateczne efekty zostaną przedstawione po zakończeniu okresu realizacji Programu.



VII. BIBLIOGRAFIA

- 1) Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. *o pomocy społecznej*, Dz. U. z 2009 r. Nr 175, poz. 1362.
- 2) Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r., Dz. U. z 1997 r. Nr 78, poz. 483.
- 3) Europejska Karta Społeczna sporządzona w Turynie w dniu 18 października 1961 r., Dz. U. z 199 r. Nr 8, poz. 67.
- 4) Powszechna Deklaracja Praw Człowieka.
- 5) Karta Praw Rodziny Stolicy Apostolskiej.
- 6) Strategia Polityki Społecznej Województwa Lubuskiego na lata 2005-2013.
- 7) Strategia Polityki Społecznej na lata 2007-2013.



SPIS TABEL

Tabela 2. Typy rodzin objętych wsparciem Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Zielonej Górze w latach 2009–2011 _____	7
Tabela 3. Liczba rodzin objętych wsparciem Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Zielonej Górze w latach 2009 – 2011 _____	8



**Zespół ds. opracowania programów rozwiązywania problemów społecznych powołany
Zarządzeniem nr 719.2012 Prezydenta Miasta Zielona Góra z dnia 27 września 2012 r.:**

1. Haręźlak Wioletta, Zastępca Prezydenta Miasta Zielona Góra
2. Jerulank Mieczysław, Dyrektor Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Zielonej Górze
3. Zborowska Katarzyna, Zastępca Dyrektora Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Zielonej Górze
4. Barska Małgorzata, Komenda Miejska Policji w Zielonej Górze
5. Blachowska Ewa, Sąd Rejonowy w Zielonej Górze
6. Daszuta Barbara, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Zielonej Górze
7. Fedurek Anna Maria, Caritas Diecezji Zielonogórsko - Gorzowskiej
8. Jakubowska Monika, Urząd Miasta, Wydział Sportu Kultury i Turystyki w Zielonej Górze
9. Karkosz Irena, Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej w Zielonej Górze
10. Kiecana Beata, Zastępca Dyrektora Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Zielonej Górze
11. Kościuczyk Małgorzata, Terenowy Komitet Ochrony Praw Dziecka w Zielonej Górze
12. Kowalonek Nina, Powiatowy Urząd Pracy w Zielonej Górze
13. Narewska Marlena, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Zielonej Górze
14. Nolka-Metrykowska Agata, Związek Lubuskich Organizacji Pozarządowych w Zielonej Górze
15. Skalecka Agnieszka, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Zielonej Górze
16. Teodorczyk Renata, Pełnomocnik ds. Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Zielonej Górze
17. Wilczyńska Mikulska Maria, Urząd Miasta Wydział Oświaty i Spraw Społecznych w Zielonej Górze

Zespół redakcyjny:

1. Chabza Joanna
2. Dębowska Beata
3. Maciejewska Agnieszka
4. Szuplewska Karolina
5. Włodarska Anna

PRZEWODNICZĄCY RADY

Adam Urbaniak